

TÜRKÇE VERİNTİLER SÖZLÜĞÜ'NDE BAKLAGİLLER, KURU YEMİŞLER, BAHARATLAR VE DİĞER BİTKİ İSİMLERİ

Serpil SOYDAN¹, İlker BATTAL²

Öz

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç, kuralları olan canlı bir varlık, nesillerden nesillere aktarılan kültürel bir mirastır. Bu kültürel miras içerisinde pek çok alıntı ve verinti kelimeler de yer almaktadır. Bu çalışmada, Türkçe Verintiler Sözlüğü'nde yer alan ve diğer dillere geçen baklagiller, kuru yemişler, baharatlar ve bitki isimleri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Türkçe Verintiler Sözlüğü, Türkçenin değişik lehçelerinden sözcükleri barındırmaktadır. Türkçeden başka dile bilgi aktarmış, geçtiği dilin anlam alanında yerleşmiş sözlük birimlerinin yer aldığı eserdir. Çalışmada Türkçe Verintiler Sözlüğü'nde, 12 adet baklagiller, 5 adet şifalı ve içecek olarak kullanılan bitki, 11 adet tedavi amaçlı, 6 adet dokumacılıkta ve boya yapımında kullanılan bitki, 7 adet kuru yemiş, 5 adet baharat isminin diğer dillere geçtiği tespit edilmiştir. Diğer dillere en fazla sayıda geçen baklagiller sırasıyla, arpa (9) ve mısır (8), bakla, çavdar, nohut, pirinç (6) ve buğdaydır (4). Tedavi amaçlı, dokumacılıkta ve boya yapımında kullanılan bitkilerden diğer dillere en çok sayıda geçen bitkiler ise sırasıyla pamuk (12), keten (6), kenevir (5), pelin (4), mürverdir (3). Diğer dillere en çok sayıda geçen kuru yemiş isimleri fıstık (8), badem (8), ceviz (5); en az sayıda geçen ise fındık (3), Şam fıstığı (2), çam fıstığı ve Antep fıstığıdır (1). Baharat olarak en çok sayıda olanlar susam (8), sumak (5) ve isottur (3).

Anahtar Kelimeler: Türkçe Verintiler Sözlüğü, baklagiller, kuru yemişler, baharatlar, bitki isimleri

Leguminous, Dried Nuts, Spices and Other Plant Names in the Turkish Lendings Dictionary

Abstract

Language is a natural instrument that provides agreement between people, a living being with rules, a cultural heritage passed on from generations to generations. In this cultural heritage, there are many borrowings and lendings words. In this study, the leguminous, dried nuts, spices and plant names mentioned in Turkish Lendings Dictionary and other languages have been tried to be evaluated. Turkish Lendings Dictionary contains words from different dialects of Turkish. The work contains the dictionary units that are located in the meaning area of the language they pass through. In this study, in the Turkish Lendings Dictionary was determined that were used twelve legumes, five medicinal herbs and beverage used plants, eleven treatment plants, six weaving and dyeing plants, seven nuts and five spices. The highest number of legumes in other languages are barley (nine) and corn (eight), broad bean, rye, chickpea, rice (six) and wheat (four), respectively. When the plants which are used for treatment, weaving and dyeing in other languages are sorted numerically, cotton (twelve), flax (six), hemp (five), absinthe (four), elderberry (three) is. The highest number of nuts in the other languages, peanut and almond (eight), walnut (five); the least number of passes are hazelnut (three), Damascus peanut (two), cagla and pistachio (one). The most used spices are sesame (eight), sumac (five) and isot (three).

Keywords: Turkish Lendings Dictionary, Leguminous, Dried Nuts, Spices, Plant Names

- 1 Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, srp_syd78@hotmail.com., <https://orcid.org/0000-0001-7180-8769>.
- 2 Yüksek Lisans Öğrencisi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD., ilker.battal@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3635-5607>.

Giriş

Dil, bir milletin kimliğini yansıtan önemli bir kültür taşıyıcısıdır. Dili oluşturan söz varlığı, sadece dilin geçmişten bugüne bünyesinde taşıdığı farklı nitelikteki kelime ve deyişleri kapsamaz, aynı zamanda deyimleri, atasözlerini, terimleri de içinde barındırır. Söz varlığı bir dildeki birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeleri, kodları ifade etmesinin yanında o dili konuşan toplumun kavramlar dünyasını, maddi ve manevi kültürünü, dünya görüşünün bir kesitini ifade eder (Aksan, 2006, s.7).

Dilin söz varlığı içinde yer alan özel alanlarla ilgili sözcüklerin kaynaklarını ve biçim özelliklerini ele alan, kişi ve yer adlarının kökenlerini, yayılmalarını, anlamlarını, kavram ilişkilerini, biçim ve anlam özelliklerini inceleyen dil bilimi dalı ad bilimi olarak değerlendirilir. Özellikle Türkiye Türkçesinde, Türkiye Türkçesi ağzlarında ve önemli eserlerde yer alan bitki adlarıyla ilgili çalışmalar, adbilimsel çalışmaların önemli ayağını oluşturmaktadır (Bulut, 2018, s.565).

Dilin söz varlığı içerisinde bulunan bitkiler, hayatımızın her alanında yer almaktadır. Bitkiler, rengi, kokusu ve şekliyle sadece etrafımızı güzelleştirmekle kalmazlar, aynı zamanda insana ve tabiata pek çok faydalar da sunarlar. Alkayış (2007, s.1) bitkileri "Ekilen, biçilen ya da kendi kendine yetişen varlıklardır." şeklinde tanımlamıştır. Bitkilerin insan hayatındaki yeri kadar onların adlandırılması da toplumun dünyayı algılayış biçimi hakkında fikirler vermekte, toplumlar arası kültürel ilişkilere ışık tutmaktadır (Önler, 2004, s.273).Tarih boyunca insanlar, çevresindeki en önemli varlıklardan biri olan bitkileri tanıyarak çeşitli amaçlarla yararlanmaya çalışmıştır. İnsanlar bitkilerin faydalı yönlerinden yararlanmak ve zararlarından kaçınmak için bitkilerin tanımlanabilmesine özen göstermiş ve belirtmek istenen bitkinin kolayca anlaşılmasını sağlamak için özelliklerine göre özel adlar vermişlerdir (Tuzlacı, 2011, s.1; Doğan ve Tuzlacı, 2015, s.24). Ayrıca bitkilerin adlandırılışında farklı yollar izlenebilmektedir (Güneş, 2018, s.40). Bitkilerin kullanılış amacına göre, bitkinin yetiştiği bölgeye, yetişme şartlarına ve anlam değişmelerine bağlı olarak farklı adlandırmalarla karşılaşmaktadır (Küçük, 2010, s.402).

Bu çalışmada bitki isimleri ve bu bitki isimlerinden baklagiller, kuru yemişler, baharatlar, şifalı ve içecek olarak kullanılan bitkiler ile tedavi amaçlı, doku-macılık, ilaç ve boya yapımında kullanılan bitkilerden diğer dillere bu anlamda geçmiş olanlar değerlendirilmeye çalışılmıştır. Turhan Baytop'un, Türkçe Bitki Adları Sözlüğü de incelenmiştir. Makalede ele alınan bitki adlarından TBAS'de bulunmayanlar parantez içerisinde sözcüğün hemen yanına gösterilmiştir. Ayrıca bitki adları köken incelemesinde TDK'nin Güncel Türkçe Sözlüğünden de yararlanılmıştır. Eserde tespit edilen örnekler ve bu örneklerin yer aldığı tasnifler şöyledir:

I. Bitki İsimleri

I.1. Baklagiller

Arpa: 1. Buğdaygillerden, taneleri ekmek ve bira yapımında kullanılan, hayvanlara yem olarak verilen, yurdumuzda çok yetiştirilen bir bitki. 2. Bu bitkinin taneleri. (TVS 2008, s.41)

Far. arpa “arpa”; arpabadiyan “haşhaş tohumu”; arpaşali “kalın gövdeli bir tür pirinç”; arpalık “bir tür mülk, tımar” (TMEN 445, 1949; Erş. 29).

Erm. arpa “arpa”; arpacı “arpa satıcısı” (Aç. 82).

Mac. árpa “arpa”; arpaczi “arpacı”; arpa emin, árpa-jemin, árpa emin, árpamen “arpa emini”; arpalog, árpalog, arpadug, arpaluk “arpalık” (Mik. 13; Gom. 11; MTESZ. I, 180; Kak. 43; Lig. 11).

Rom. arpagîc “arpacık soğanı, kıska, güher”; arpalîc “arpalık”; arpagiu “arpacı” (Mik. 13; Şay. III, 7; Lok. 105; Kak. 43; Wendt. 21).

Bul. arpá “arpa”; çeltik “kabuğu çıkarılmamış pirinç”; arpalík “arpalık”; (Kak. 43; Gab. 62).

Srp. àrpa “arpa”; arpakoša “arpa tanesi”; arpáluk “arpalık, ücret, maaş”; árpasuj “kaynatılmış arpa suyu; içki”; árpas “arpa aşı, pişirilmiş arpa lapası” (Mik. 13; Kak. 43; Skal. 98).

Arn. arpá “arpa” (Mik. 13).

Mak. arpa “arpa” (MTS 26).

Yun. arpaliki “arpalık” (Kuk. 19; Kak. 43).

Bakla: 1. Baklagillerden, yurdumuzun her yerinde yetiştirilen, taneleri badıç içinde bulunan bir bitki. 2. Bu bitkinin yeşil ürünü veya kuru tanesi (TVS 2008, s.72).

Rus. bákla, báklya, bakléška “küçük bir balık türü, bakla balığı, küçük balık sürüleri” (Fas. I, 110; Şip. 51, 71).

Erm. pakla, fakla, paglay “bakla” (Aç. 344; Eug. I, 145, II, 304).

Bul. baklá “bakla” (Gran. 138; Gab. 77; Alf. 20).

Srp. bakla “bakla” (Škal. 116).

Arn. bakla, baklë “bakla” (Mey. 24; Bor. 21).

Mak. bakla “bakla; bir erik türü” (Nas. 34, 44, 45).

Buğday: 1. Buğdaygillerin örnek bitkisi. 2. Bu bitkinin başaktan ayrılmış tanesi (TVS 2008, s.135).

Far. būğda “buğday” (Erş. 70).

Rus. piréy “bitki, nebat” (Fas. III, 419).

Mac. búza "buğday" (Gom. 70; MTESZ. 1, 398; Lig. 30).

Bul. budá-otú "buğday otu, kevke" (Alf. 33).

Çavdar: Buğdaygillerden, unlu tane veren bir bitki (TVS 2008, 182), TBAS (-).

Far. çāvdār "çavdar" (FTS; GK).

Ar. cāvdār "çavdar" (ŞY 164; Ayt. 52).

Rus. çavdar, çaldár "çavdar" (Fas. IV, 309; Şip. 369).

Erm. çavdar "çavdar" (Aç. 269).

Bul. çavdar çavdar" (Gran. 12; Alf. 277).

Yun. cavtárin "çavdar" (Geor. 239).

Geven: Baklagillerden, çok yıllık, bazı türlerinden kitre denilen zamk çıkarılan, dikenli bir çalı, keven (TVS 2008, s.320).

Far. geven "geven otu" (Erş. 277).

Mercimek: 1. Baklagillerden, beyaz çiçekli bir tarım bitkisi. 2. Bu bitkinin, besin değeri yüksek, ufak, yuvarlak ve yassıca tohumu, yasmik (TVS 2008, s.600). TBAS (-).

Erm. mercimek "mercimek" (Aç. 235).

Bul. mercemék "mercimek" (Mik. 24; Alf. 185).

Mısır: 1. Buğdaygillerden gövdesi kalın, yaprakları büyük, boyu yaklaşık 2 m. olabilen, erkek çiçekleri tepede salkım durumunda, dişi çiçekleri yaprakla gövde arasında koçan biçiminde olan bir kültür bitkisi. 2. Bu bitkinin koçan üzerindeki taneli ürünü (TVS 2008, s.607).

Erm. misir, misir buyday "mısır, Türk buğdayı; Mısır" (Aç. 237).

Mac. mizer "Mısır; Mısırlı" (MTESZ. II, 937).

Rom. misir "mısır; Mısır"; misirliu "Mısırlı" (Wendt. 9; Rol. 158).

Bul. misir, misír "mısır; Mısır dokuması; Mısır"; misirlik "mısır tarlası; taneleri ayıklanmış mısır koçanı, mısır sömeği; mısır tavuğu, hindi"; masér "Mısır altın zinciri"; misirliya "Mısırlı" (Kak. 278; Gran. 52, 53, 149, 189, 219; Gab. 520; Alf. 179, 188, 194).

Srp. mısır mısır; Mısır"; misírača, mısírka bir kabak cinsi" (Kak. 278; Şkal. 465).

Arn. misër, misra, misëri "mısır, darı"; i misëri, misërtë "mısırdan, mısırlı"; misërishte "mısır koçanı"; misërore "mısır tarlası", misërnike "mısır ekmeği"; misirli, misirlli "Mısırlı" (Mey. 280; Ber. 61; Bor. 93).

Mak. misir, misirok, misirka "mısır" (Nas. 47,50).

Yun. misirin "Mısır"; misír-zumbrút "mısır zümürütü, yakut" (Geor. 244; Gia. 93).

Nohut: 1. Baklagillerden, birleşik telek yapraklı, çiçekleri sarımtırak renkte, meyvesi baklamsı, bol nişastalı bir bitki. 2. Bu bitkinin yuvarlak tanesi (TVS 2008, s.643).

Erm. nogut "nohut" (Aç. 257).

Rus. nohót, nut "nohut; bezelye" (Fas. III, 86; Şip. 246; SİS 348; Dev. 87).

Rom. naut, năut, nohot "nohut; năutiu, năhutiu "nohut renkli" (Mik. 34; Lok. 1577).

Bul. nahút "nohut"; nahutliya, nautliya "nohutlu; nohutlu ekmek" (Mik. 34; Gab. 545; Alf. 198).

Srp. nóhut, nout, náut "nohut" (Škal. 494).

Mak. naut, nout, nout "nohut" (Nas. 35,47 187 206).

Pirinç: 1. Buğdaygillerden, kökleri bol su içinde yetişen bir bitki. 2. Bu bitkinin besin olarak kullanılan tanesi (TVS 2008, s.693).

Ar. pirinc "pirinç" (Ayt. 111).

Rus. prinç, prints "pirinç" (Fas. III, 391; Şip. 261).

Erm. pirinc "pirinç" (Eug. I, 149).

Bul. pirinç "pirinç" (Alf. 214).

Srp. pirinač, pirinč, pirmič "pirinç, pirinç yemeği" (Mik. 41; Škal. 518).

Tuturgan: Pirinç (TVS 2008, s.865), TBAS (-).

Rus. tuturgan "pirinç" (Fas. IV, 127; Şip. 338).

Tügi: Pirinç (TVS 2008, s.867), TBAS (-).

Far. tügi "pirinç" (TMEN 979; Erş. 156).

Ar. duki "darı" (TMEN 979).

Urkuş: 1. Ürün, mahsul. 2. Buğday (TVS 2008, s.876), TBAS (-).

Rus. orkiş "karabuğday" (Fas. III, 153; Şip. 251; RTS).

I.2. Şifalı ve içecek olarak kullanılan bitkiler

Ada çayı: 1. Ballı babagillerden, yurdumuzda çok yetişen tüylü ve beyazımtırak yaprakları olan ıtırılı bir bitki, dağ çayı. 2. Bu bitkiden yapılan sıcak içecek (TVS 2008, s.7).

Erm. adaçayı "ada çayı" (Aç. 79).

Anason: Maydanozgillerden, kokulu tohumu hamur işlerinde ve rakı yapımında kullanılan, yurdumuzda da ekimi yapılan bitki (TVS 2008, s.32).

Erm. anison "anason" (Aç. 71).

Bul. anasón "anason"; anasonlíya, anasónov "anasonlu" (Mik. 12; Gab. 49; Alf. 10).

Srp. anason "anason" (Mik. 12).

Arn. anason "anason" (Bor. 16).

Mak. anason, anasonka "anason"; ansonliya "anasonlu" (Nas. 37, 92, 208, 210).

Çay: 1. Çaygillerden bir ağaççık. 2. Bu ağaççığın özel işlemlerle kurutulmuş yaprağı. TBAS (-).

Far. çāy "çay"; çayçı "çaycı"; çāyhāna "kahvehane" (TMEN 1057; FTS).

Ar. şay "çay"; çāyçi "çaycı" (Kun. 78; TMEN 1057; Prok. 69; ŞY 182; Ayt. 53).

Rus. чай, şay "çay, çay ağacının kuru yaprağı; bu yapraklardan elde edilen içecek"; чайханá "çayhane" (Fas. II, 414; IV, 311; Şip. 371; TMEN 1057; SİS 572; Men. 76, 77; Dev. 97).

Erm. çay "çay" (Aç. 268).

Rom. cái "çay, yeşil çay" (Mik. 35; Lok. 415; TMEN 1057; Rol. 91).

Bul. çay "çay"; çayhaná "çay içilen yer, kahvehane" (Mik. 35; Lok. 415; TMEN 1057; Gab. 906).

Srp. čaj "çay" (TMEN 1057; Škal. 159).

Arn. çaj, çajë "çay" (TMEN 1057; Bor. 31).

Yun. cái, cáin "çay" (Mik. 35; Alp.9; Kuk. 102; TMEN 1057; Geor. 136; Gia. 168).

İhlamur: 1. İhlamurgillerden, kerestesi beğenilen, büyük bir gölge ağacı. 2. Bu ağacın kurutulmuş çay gibi içilen güzel kokulu çiçeği (TVS 2008, s.378).

Erm. íhlamur "ihlamur ağacı" (Aç. 109).

Şalgam: 1. Turpgillerden, yumru köklü bir bitki. 2. Bu bitkinin insan ve hayvanlar için besin olarak kullanılan etli ve tatlı kökü (TVS 2008, s.883), TBAS (-).

Ur. şalgam, şaljam "şalgam" (TMEN 1329).

Erm. şalgam "şalgam" (Aç. 257; TMEN 1329).

Ar. şalcam, şalgam "şalgam"; şalgamiyi "şalgamdan yapılan bir yemek"; darmāni's-şadr yâ şalgam "Ey göğüs dermanı olan şalgam! (şalgam satıcıları)" (TMEN 1329; ŞY 236; Ayt. 120).

Bul. şálgan "şalgam" (Alf. 290).

Mak. şalgam, şalganka "şalgam" (Nas. 44, 45).

I.3. Yiyecek olarak kullanılan bitkiler

Çalağan: Isırgan otu, dalağan (TVS 2008, 169), TBAS (-).

Mac. csalán "çalağan, dalağan, ısırgan otu" (MTESZ. I, 472; Lig. 58, 66, 89, 118).

Dereotu: Maydanozgillerden, ince yapraklı, bazı yemeklere konulan güzel kokulu bir bitki (TVS 2008, 238).

Ar. daraot "dereotu" (Ayt. 60).

Haşhaş: Gelincikgillerden, kapsülünden afyon, tohumlarından yağ çıkarılan bir yıllık ve otsu bir kültür bitkisi (TVS 2008, 354).

Rus. haşış, gaşış "Hint kenevirinden elde edilen uyuşturucu, kocakarı ilacı." (Fas. IV, 227; Şip. 115, 364; Dev. 72).

Rom. asasin "haşhaş; katil, cani."; assasinare "haşhaş kullanmak; cinayet işlemek." (Lok. 839).

Bul. haşış "afyon; gelincik bitkisi." (Gab. 875; Alf. 273).

Srp. hášiš, ášiš "hint keneviri; bu kenevirin uyuşturucu özellikli çiçeklerinden elde edilen madde." (Škal. 319).

Árn. hashash, hashaf, hashish "haşhaş" (Mey. 149; Bor. 61).

Mak. aşiş "haşhaş" (Nas. 34).

Yun. hasísi "haşhaş; esrar"; hasisopoteio "esrar içmek"; hasisopótis "esrar içmiş" (Ahl. 70).

Ispanak: Ispanakgillerden, yaprağından sebze olarak yararlanılan bir bitki (TVS 2008, 379),TBAS (-).

Erm. íspannak, ispanak "ispanak" (Aç. 113).

Arn. spanak "ispanak" (Bor. 120).

Kulak otu: Çamlıklarda biten ve yemeği yapılan bir çeşit ilkbahar bitkisi (TVS 2008, 541).

Bul. kulák-otú "kulak otu, damkoruğu." (Alf. 156).

Maydanoz: Maydanozgillerden, 50-80 cm. yükseklikte, ufak yeşil yapraklı, özel kokulu iki yıllık otsu bir bitki (TVS 2008, 592), TBAS (-)

Ar. māydanūs, maodanūz, maradnūs "maydanoz" (Muh. 210; ŞY 326).

Erm. maydanos "maydanoz" (Aç. 227).

Bul. magdanóz, maydanoz "maydanoz"; magdanozliya "maydanozlu" (Mik. 18; Mey. 253; Gab. 462; Alf. 174).

Srp. majdonos, majdónoz "maydanoz" (Mik. 18; Skal. 443).

Arn. majdanoz, majdanos, magdanos, bagdanos, balldanos "maydanoz" (Mik. 18; Mey. 253; Bor. 87).

Yun. maidanós, madanós "maydanoz" (Mik. 18; Alp.12; Geor. 141, 142).

Nane: Ballıgillerden, yaprakları sapsız, çiçekleri beyaz veya menekşe rengine, ıtırılı, çok yıllık ve otsu bir kültür bitkisi (TVS 2008, 635).

Erm. nane, nana "nane" (Aç. 254).

Bul. nané "nane; nane suyu, nane yağı"; naneyági "nane yağı" (Gab. 542; Alf. 197).

Srp. nána "nane"; nâne-rúh, nâne-ruh "nane ruhu"; nane-sècer "nane kokulu seker"; nánijag, nánejag "nane yağı, nanenin kokulu yağı" (Mik. 32; Škal. 487).

Arn. nene, nenexhik "nane" (Mey. 303; Bor. 98, 99).

Semizotu: Semizotugillerden, etli ve mayhoş yaprakları sebze olarak yenilen otsu bir bitki (TVS 2008, 743).

Erm. semizot "semizotu" (Aç. 312).

Bul. semíz-otú "semizotu" (Alf. 230).

I.4. Tedavi amaçlı ve ilaç yapımında kullanılan bitkiler

Ebegümeçi: Ebegümeçigillerden, çiçekleri ilaç, yaprakları sebze olarak kullanılan kendiliğinden yetişen çok yıllık ve mor çiçekli bir bitki, develik (TVS 2008, s.272).

Far. ebemkūmāci "ebemgümeçi" (Erş. 27).

Erm. ebem gümeçi "ebe gümeçi" (Aç. 103).

Hatmi çiçeği: Ebegümeçiye benzeyen, ondan daha büyük bir çiçek olup kök ve çiçekleri hekimlikte kullanılır (TVS 2008, s.356).

Erm. hatem çiçeyi "hatmi çiçeği" (Aç. 206).

Oğul otu: Ballıbabagillerden, 20-150 cm. yükseklikte, tıpta yapraklarından yararlanılan çok yıllık ve otsu bir bitki, kovan otu, melisa (TVS 2008, 649).

Bul. olíoto, ól-otú "oğul otu" (Alf. 203).

Srp. ógolot, ógulot "oğul otu" (Škal. 499).

Mürver: Hanımeligillerden, yaprakları karşılıklı, demet durumundaki beyaz çiçeklerinden hekimlikte yararlanılan meyvesi zeytine benzer bir ağaççık (TVS 2008, s.627).

Erm. mürver "mürver çiçeği" (Aç. 239).

Bul. mírven "mürver" (Alf. 187).

Srp. mürver "mürver çiçeği" (Škal. 476). otsu bir bitki, kovan otu, melisa (TVS 2008, 649).

Bul. olíoto, ól-otú "oğul otu" (Alf. 203).

Srp. ógolot, ógulot "oğul otu" (Škal. 499).

Pelin: Birleşikgillerden, yapraklarında ve öteki bölümlerinde çok acı, ıtırılı bir madde bulunan, hekimlikte kullanılan çok yıllık ve otsu bir bitki, pelin otu, acı pelin, akpelin (TVS 2008, 684).

Erm. pelin "pelin otu" (Aç. 348).

Arn. pelin, pelim "pelin otu" (Mey. 326; Bor. 104).

Mak. pelin "pelin" (MTS 385).

Yun. pelinos "pelin otu; çok acı bir şarap" (Kuk. 81).

Rezene: Maydanozgillerden, 1-1,5 m yüksekliğinde, sarı çiçekli, yaprakları iplik biçiminde parçalı, hoş kokulu, baharlı meyveleri anason gibi yemeklerde ve bazı içkilerde tat verici olarak kullanılan, hekimlikte gaz söktürücü olarak yararlanılan çok yıllık otsu bir bitki (TVS 2008, 707).

Erm. írezene "dereotu, rezene" (Aç. 111).

Bul. rezené "dereotu, sincibil, rezene" (Alf. 219).

Sedef otu: Sedef otugillerden, 50 cm. kadar yükselebilen, özel kokulu, sarı çiçekli ve hekimlikte kullanılan, çok yıllık bir ağaççık (TVS 2008, 739).

Bul. sedés, sadéf, sedefçe "sedef otu" (Alf. 228).

Srp. sédefot, sedef "sedef otu" (Škal. 553).

Selam otu: Maydanozgillerden, 1-2 m boyunda, pis kokulu, hekimlikte kullanılan bir bitki (TVS 2008, 742), TBAS (-).

Bul. selím "selam otu, yaban kerevizi" (Gab. 723; Alf. 229).

Sıracı otu: Sıracagillerden, birçok türünün kökleri hekimlikte kullanılmış olan bir bitki (TVS 2008, 753).

Srp. sarádžika, sarádžik, siridžik "kozmetik alanında, krem yapmakta kullanılan sıracı otu bitkisi" (Škal. 549, 567).

Şahtere: Şahteregillerden, tarla ve yol kenarlarında yetişen, 20-40 cm yükseklikte, çiçekleri hekimlikte kullanılan, çok yıllık ve otsu bir bitki (TVS 2008, 781).

Rom. saftera, saftirea, şăftere "şahter otu, tilki kişnişi" (Mik. 60; Lok. 1768).

Bul. şefteriçe "kişniş, ilaç olarak kullanılan şahtere bitkisi" (Alf. 293).

Ing. ceterah "bir çeşit eğrelti otu" (Çal. 96).

Üzerlik: Sedef otugillerden, yaprakları almaşık, çiçekleri beyaz renkte, susama benzeyen tohumları acı olan, halk hekimliğinde tedavi ettiğine inanılan bir bitki (TVS 2008, 883).

Rus. zérlik "yerlik, eğrelti otu" (Fas. II, 95).

I.5. Dokumacılıkta ve boya yapımında kullanılan bitkiler

Havacıva: Sığirdiligillerden, Akdeniz bölgesinde yetişen ve köklerinden kırmızı boya elde edilen çok yıllık otsu bir bitki. (TVS 2008, 357).

Erm. havacıva "havacıva bitkisi" (Aç. 209).

Bul. avaciva "gizlice kaynatılarak büyü yapılan civa" (Alf. 1).

Keten: 1. Ketengillerden, çiçekleri mavi renkte ve beş taç yapraklı, lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki. 2. Bu bitkinin liflerinden yapılmış (dokumu vb) (TVS 2008, s.492).

Erm. keten, kyatan "keten"; keten tohumu "keten tohumu" (Aç. 356).

Rus. ket "keten kumaş, çizgili keten kumaş" (Fas. II, 226).

Bul. kéten "bir dokuma çeşidi" (Gab. 360).

Srp. céten, kéten "keten" (Mik. 8; Kak. 236; Škal. 191).

Mak. kyeten "keten"; kyeten-alva "ketenhelva" (Nas. 47, 202).

Yun. keténi, ketén "keten" (Kuk. 46).

Kenevir: Kendirgillerden, sapındaki liflerden halat, çuval gibi kaba örgüler yapılan, iki evcikli bir bitki, kendir (TVS 2008, s.478).

Erm. kenevir "keten" (Aç. 357).

Rus. kenáp, kenaf "keten bezi, kenevir" (Şip. 178).

Bul. kenevír "keten bezi, çuval bezi; keten çuval" (Mik. 5; Gran. 146; Gab. 357; Alf. 137).

Srp. cénévīr "kenevir; bundan yapılan ip, halat" (Skal. 189).

Mac. kender "kendir, kenevir" (Mik. 6).

Mürver: Hanımeligillerden, yaprakları karşılıklı, demet durumundaki beyaz çiçeklerinden hekimlikte yararlanılan meyvesi zeytine benzer bir ağaççık (TVS 2008, s.627).

Erm. mürver "mürver çiçeği" (Aç. 239).

Bul. mırven "mürver" (Alf. 187).

Srp. mürver "mürver çiçeği" (Škal. 476).

Pamuk: 1. Ebegümeçigillerden, koza biçimindeki meyvesi üç, dört, beş dilimli olan, sıcak bölgelerde yetişen tarım bitkisi. 2. Bu bitkinin tohumlarının çevresinde oluşmuş ince, yumuşak tellerin adı. 3. İşlenmiş pamuk. 4. (Dokumacılıkta) işlenmiş pamuktan yapılmış (TVS 2008, s.671).

Ar. bafta "pamuklu dokuma" (Prok. 44).

Rus. bambúk, pahtá, bahtá, bafta "pamuk; pamuklu dokuma; bu dokumadan yapılmış minder" (Fas. I, 120, 137; III, 222; Şip. 69, 257, 258; Dev. 68; RTS).

Erm. pambag "pamuk; pamuklu" (Eug. II, 304).

Mac. pamut, pamuk, pamot "pamuk"; pamukos, pamutos "pamuklu" (Mik. 37; Kak. 318; MTE SZ. III, 78).

Rom. bumbác “pamuk” (Mik. 37).

Bul. bambúk, pambúk, pamuk “pamuk bitkisi; pamuk; pamuk ipliği”; pamukliya “içine pamuk doldurulmuş şey; pamuktan yapılmış, pamuklu”(Mik. 37; Kak. 318; Gran. 55, 116, 192; Gab. 81, 590; Alf. 207).

Srp. pámul “pamuk”; pamukli “pamuklu, pamuktan yapılan” (Mik. 37; Kak. 318; Skal. 509).

Arn. pambuk, pamuk, pumbúk, pumbak “pamuk”; i pambuktë, i pumbaktë “pamuklu”; ham pambuk “işlenmemiş pamuk” (Mik. 37; Mey. 146, 320; Kak. 318; Bor. 102; ATS).

Mak. pamuk, pambuk “pamuk”; pamukli, pamukliya “pamuk dokuma, pamuklu” (Nas. 21, 31, 36, 47, 93, 205, 210; Kak. Kül. 32).

Yun. bambáki, pabáki “pamuk”; bambakéririnós, bampakerinos, bampakás “pamuklu” (Mik. 37; Çal. 77).

Alm. Bausche, Pampusche “pamuk; pamuk bez” (Sül. 99).

İng. bombast “pamuk ipliği; pamuk; giysilerin omuz vb. yerlerine konulan malzeme, vatka”; bombice “işlenmemiş pamuk”; bombycine “ipek; ipekli kumaş”; beige “boyanmamış yünden yapılan bir kumaş”; baft “bir dokuma çeşiti” (Çal. 66, 72,77).

Topalak: Hünnapgillerden olup yapraklarından yeşil boya çıkarılan bir bitki (TVS 2008, s.853).

Far. topalak “topalak bitkisi” (Erş. 182).

I.6. Kuruyemişler

Antep fıstığı: 1. Antep fıstığıgillerin örnek bitkisi, yurdumuzda Gaziantep ve Siirt bölgelerinde yetişen, yanlış olarak Şam fıstığı da denilen bir ağaç. 2. Bu ağacın, ince ve sert kabuklu, yağlı yemişi (TVS 2008, s.34).

Rom. antep “antep fıstığı” (Mik. 12).

Badem: 1. Gülgillerden, yurdumuzun her yerinde yetişen ağaç. 2. Bu ağacın yaş veya kuru yenilen yemişi (TVS 2008, s.63).

Çin. bādámùmào “bademli şapka; üzerine badem çekirdeği şeklinde nakış işlenen Uygur şapkasıdır.” (HWC 26; Alim.).

Rus. badmá, bádma “badem” (Fas. I, 103; Şip. 45).

Ar. bādām “badem”; haccibādām, haccībāda “acı badem” (ŞY 100).

Bul. badém “badem; badem ağacı; işlemelerdeki badem motifi”; bademlik “badem bahçesi”; bademliya “bedemli; badem motifli”; bademyagi “badem yağı” (Mik. 16; Mey. 24; Lok. 154; Gran. 164, 213; Gab. 75; Alf. 19).

Srp. bádem, bájam "badem; badem gibi"; bádemezma "badem ezmesi"; bádem-pírlit "evde dokunan ve bademe benzeyen şekillerle renklendirilen bez"; bádem-zejtin "badem yağı" (Mik. 16; Lok. 154; Škal. 110).

Arn. badem, badam, bajame, badema, madem "badem; badem şekeri; akide şekeri" (Mik. 16; Mey. 24; Bor. 19).

Mak. badem "badem"; bademka "bir kavun türü"; bademliya "bademli"; badem drvo "badem ağacı" (Nas. 25, 43, 45, 76, 96, 110, 206, 208).

Yun. patémi, badémi "badem"; bademcis "badem üreten veya satan"; bademliki "badem ağacı bahçesi" (Kuk. 63; Geor. 176).

Ceviz: 1. Cevizgillerin örnek bitkisi olan uzun ömürlü, gövdesi kalın, kerestesi değerli, yurdumuzda çok yetişen ağaç. 2. Bu ağacın yağlı, nişastalı yemişi, koz. 3. Ceviz ağacının kerestesinden yapılmış (TVS 2008, s.154).

Far. ceviz "koz, ceviz" (Erş. 118).

Erm. ceviz "ceviz"; ceviz içi "ceviz ici", vizci "ceviz tüccarı"; cevizlik "ceviz bahçesi" (Aç. 219).

Rom. ghiviziù "ceviz rengi, kahverengi" (Lok. 757).

Bul. civiz "ceviz, ceviz yeşili" (Alf. 71).

Srp. džéviz, džéviz-órah "ceviz, hint cevizi" (Škal. 240).

Çağla: 1. Olmamış, ham yemiş. 2. Badem, kayısı, erik gibi tek çekirdekli yemişlerin körpe iken yenilebilen ham şekli (TVS 2008, s.164).

Erm. çağla "yaş badem" (Aç. 267).

Fındık: 1. Kayıngillerden, kuzey kürenin ılık yerlerinde ve yurdumuzun daha çok Doğu Karadeniz bölgesinde yetişen bir ağaççık 2. Bu ağaççığın sert bir kabuk içinde bulunan yağlı, nişastalı ürünü. (TVS 2008, s.300).

Rus. fundúk "fındık" (Fas. IV, 210; Şip. 357; SİS 556; Dev. 95).

Erm. findík "fındık" (Aç. 374).

Bul. findík "fındık; tüfek kurşunu" (Mik. 60; Gab. 869).

Fıstık: Antep fıstığı, çam fıstığı veya yer fıstığı denilen yemişlerin genel adı (TVS 2008, s.302).

Rus. fistáška "fıstık" (Fas. IV, 197; Şip. 356; Dev. 95).

Erm. fistík "fıstık", fistiki "fıstık rengi" (Aç. 375).

Rom. fistíc "fıstık ağacı", fistică "fıstık yemişi"; fistîchiù "fıstık satıcısı"; (Mik. 61; Lok. 620, 1664; ML 3618).

Bul. fistík "fıstık; küçük ve zarif şey" (Mik. 61; Gab. 869; Alf. 265).

Srp. füstuk "fıstık" (Škal. 286).

Arn. fëstëk, fistik, stikë “yer fıstığı, fıstık ve onun çekirdeği” (Mik. 61; Mey. 104; Bor. 50).

Yun. fistík “fistik”, fistiki “fistik yeşili” (Mik. 61; Kuk. 109; Geor. 57; Gia. 179).

İng. pistachio, fistic “fistik” (Web Çal. 112).

Şam fıstığı: Antep fıstığı (TVS 2008, s.784).

Erm. şamfistigi “antepfıstığı, şam fıstığı” (Aç. 258).

Bul. şam-fistik “antep fıstığı, şam fıstığı” (Alf. 290).

I.7. Baharatlar

Al biber: Kırmızıbiber (TVS 2008, s.23), TBAS(-).

Srp. al biber “kırmızı biber”; albibéri “baştan başa açık kırmızı renkte olan”; albabérija “kırmızı bir şal” (Şkal. 86).

Çörek otu: Dügün çiçeğigillerden bir bitki ve bunun çöreklerle çeşni katmak için ekilen, susam iriliğindeki siyah tohumu (TVS 2008, s.213).

Srp. ćurekot, ćujrekotica “çörek otu” (Şkal. 181).

İsot: Kırmızı biber, acı biber (TVS 2008, s.399),TBAS (-).

Far. isti öd, isti od “yakıcı ot, biber, fülful” (Ers. 34).

Bul. isiót “biber; fülful, zencefil” (Alf. 106).

Mak. isiot “isot, acı biber” (Nas. 55, 91).

Sumak: 1. Antepfıstığıgillerden, sıcak bölgelerde yetişen, kabuğu hekimlikte, yaprakları dericilikte kullanılan bir ağaç, somak. 2. Bu ağacın, ekşilik vermek için dövülerek yemeklere katılan mercimeğe benzeyen meyvesi (TVS 2008, s.771).

Rus. sumáh “sumak, mazi tuzu” (Fas. III, 802; Şip. 292; SİS 490).

Rom. sumac “sumak” (Lok. 1946)

Arn. sumak “sumak” (Bor. 120).

Yun. sumáki, asmáki, sumáçis “sumak” (Mik. 59; Geor. 145; Gia. 150).

İng. sumach, sumac “sumak; sumak ağacı; bu ağaçların kerestesi” (Web. 1423; Çal. 183).

Susam: 1. Susamgillerden, sıcak bölgelerde yetişen küçük bir bitki. 2. Bu bitkinin küçük, sarımtırak tohumu. 3. Süsen (TVS 2008, s.773).

Erm. susam “susam” (Aç. 323).

Mac. sisame “susam” (Mey. 385).

Rom. susan “susam” (Mik. 58).

Bul. susám “susam” (Gab. 774; Alf. 236).

Srp. súsam “susam” (Škal. 576).

Arn. sisam, susam, suzam “susam” (Mey. 385; Bor. 119).

Mak. susam “susam” (Nas. 35, 37, 47).

Yun. susámi, sisámi “susam”; susamolada “susam yağı” (Mey. 385; Kuk. 93).

Sonuç

Tablo 1. *Baklagiller Tablosu*

Baklagiller	Ar.	Fars.	Mac.	Mak.	Rus.	Erm.	Rom.	Bul.	Srp.	Arn	Yun.	Toplam
Arpa		+	+	+		+	+	+	+	+	+	9
Bakla				+	+	+		+	+	+		6
Buğday		+	+		+			+				4
Çavdar	+	+			+	+		+			+	6
Geven		+										1
Mercimek						+		+				2
Mısır			+	+		+	+	+	+	+	+	8
Nohut				+	+	+	+	+	+			6
Pirinç	+				+	+		+	+			5
Tuturgan					+							1
Tügi	+	+										2
Urkuş					+							1
Toplam	3	5	3	4	7	7	3	8	5	3	3	

Tablo 2. *Şifalı ve İçecek Olarak Kullanılan Bitkiler Tablosu*

Şifalı, İç. O.K. B.	Ar	Fars	Mak	Rus	Erm.	Rom.	Bul	Srp	Arn	Yun.	Ur.	Toplam
Ada Çayı					+							1
Anason			+		+	+	+	+	+			6
Çay	+	+		+	+	+	+	+	+	+		9
İhlamur					+							1
Şalgam	+		+		+		+				+	5
Toplam	2	1	2	1	5	2	3	2	2	1	1	

Tablo 3. *Yiyecek Olarak Kullanılan Bitkiler Tablosu*

Yiyecek o. k. bitkiler	Ar.	Mac.	Mak.	Rus.	Erm.	Rom.	Bul.	Srp.	Arn	Yun.	Toplam
Çalağan		+									1
Dereotu	+										1
Haşhaş			+	+		+	+	+	+	+	7
İspanak					+	+			+		3
Kulak otu							+				1
Maydanoz	+				+		+	+	+	+	6
Nane					+		+	+	+		4
Semizotu					+		+				2
Toplam	2	1	1	1	4	2	5	3	4	2	

Tablo 4. *Tedavi Amaçlı, Dokumacılıkta ve Boya Yapımında Kullanılan Bitkiler Tablosu*

Tedavi, Dok., Boya Y. Bitkiler	Ar	Fars	Mak	Rus	Erm	Rom.	Bul.	Srp.	Arn	Yun	Mac	Alm.	İng.	Toplam
Ebegümece		+			+									2
Hatmi çiçeği					+									1
Havacıva					+		+							2
Keten			+	+	+		+	+		+				6
Kenevir				+	+		+	+			+			5
Mürver					+		+	+						3
Oğul otu							+	+						2
Pamuk	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	12
Pelin			+		+				+	+				4
Rezene					+		+							2
Sedef otu							+	+						2
Selam otu							+							1
Sıraca otu								+						1
Şahtere						+	+						+	3
Topalak		+												1
Üzerlik				+										1
Toplam	1	2	3	4	9	2	10	7	2	3	2	1	2	

Tablo 5. Baharatlar Tablosu

Baharatlar	Fars	Mak.	Rus	Erm	Rom.	Bul.	Srp.	Arn	Yun	Mac	İng.	Top.
Al biber							+					1
Çörekotu							+					1
İsot	+	+				+						3
Sumak			+		+			+	+		+	5
Susam		+		+	+	+	+	+	+	+		8
Toplam	1	2	1	1	2	2	3	2	2	1	1	

Tablo 6. Kuruyemişler Tablosu

Kuruyemiş	Ar.	Fars	Mak.	Rus	Erm	Rom.	Bul.	Srp.	Arn	Yun	Çin.	İng.	Top.
Antep Fıstığı						+							1
Badem	+		+	+			+	+	+	+	+		8
Ceviz		+			+	+	+	+					5
Çağla					+								1
Fındık				+	+		+						3
Fıstık				+	+	+	+	+	+	+		+	8
Şam Fıstığı					+		+						2
Toplam	1	1	1	3	5	3	5	3	2	2	1	1	

1. Çalışmada Türkçe Verintiler Sözlüğü'ne göre, 12 baklagiller, 5 şifalı ve içecek olarak kullanılan bitki, 16 tedavi amaçlı, dokumacılıkta ve boya yapımında kullanılan bitki, 7 kuru yemiş ve 5 baharat isminin diğer dillere geçtiği tespit edilmiştir.
2. Ayrıca baklagillerden *buğday* için *urkuş* kelimesinin kullanıldığı, *pirinç* için *tuturğan* ve *tügi* kelimesinin de kullanıldığı görülmektedir.
3. Diğer dillere en fazla sayıda geçen baklagiller sırasıyla, *arpa* (9) ve *mısır* (8), *bakla*, *çavdar*, *nohut* (6), *pirinç* (5), *buğday* (4), en az sayıda *mercimek*, *tügi* (2), *geven*, *tuturğan* ve *urkuştur*. (1)
4. Diğer dillere geçen baklagillerin sayısal verileri şöyledir: *Bulgarcada* 8, *Rusça* ve *Ermenicede* 7, *Farsçada* 5, *Makedoncada* 4, *Sırpçada* 5, *Arnavutça*, *Yunanca*, *Macarca*, *Arapça* ve *Romencede* 3 adettir.
5. Diğer dillere en az sayıda geçen ve şifalı ve içecek olarak kullanılan bitkiler, *çay* (9), *anason* (6), *şalgam* (5), *ıhlamur* (1) ve *ada çayıdır* (1).
6. Şifalı ve içecek olarak kullanılan bitkilerin en fazla sayıda olduğu diller, *Ermenice* (5), *Bulgarcadır* (3). En az sayıda olduğu diller ise, *Arapça*, *Makedonca*, *Sırpça*, *Arnavutça*, *Romence* (2) ile *Rusça*, *Farsça*, *Yunanca*, *Urducadır* (1).

7. Tedavi amaçlı, dokumacılıkta ve boya yapımında kullanılan bitkilerden diğer dillere geçen bitkiler sayısal olarak sıralandığında, *pamuk* (12), *keten* (6), *pelin* (4), *mürver* (3), *ebegümeci*, *oğul otu*, *rezene*, *sedefotu*, *havacıva* (2), *selamotu*, *sıracaotu*, *hatmi çiçeği*, *topalak*, *üzerliktir* (1).
8. Tedavi amaçlı, dokumacılıkta ve boya yapımında kullanılan bitkilerin en çok yer aldığı diller, *Bulgarca* (10), *Ermenice* (9), *Sırpça* (7), *Rusçadır* (4). En az sayıda yer aldığı diller ise, *Makedonca* (3), *Farsça* (2), *Yunanca* (3), *Romence*, *Arnavutça*, *Macarca*, *İngilizce* (2), *Almanca* ve *Arapçadır* (1).
9. Diğer dillere geçen yiyecek adları, *haşhaş* (7), *maydanoz* (6), *ıspanak* (3) ve *nanedir* (4).
10. Yiyecek olarak kullanılan bitki isimlerinin en çok yer aldığı diller, *Bulgarca* (5), *Arnavutça*, *Ermenice* (4), *Sırpça* (3) ve *Yunancadır* (2).
11. Diğer dillere en çok sayıda geçen kuru yemiş adları, *fıstık* (8), *badem* (8), *ceviz* (5); en az sayıda geçen ise, *fındık* (3), *şam fıstığı* (2), *çağla* ve *antep fıstığıdır* (1).
12. En fazla sayıda kuru yemiş isimlerinin geçtiği diller, *Ermenice*, *Bulgarca* (5); *Rusça*, *Romence*, *Sırpça* (3); en az sayıda *Arapça* (1), *Arnavutça*, *Yunanca* (2), *Çince*, *İngilizce*, *Farsça* ve *Makedoncadır* (1).
13. Baharat olarak, en çok sayıda *susam* (8), *sumak* (5), *isot* (3); en az sayıda ise *çörek otu* (1), *al biber* (1) kullanılmıştır.
14. En çok sayıda baharat adlarının geçtiği diller, *Sırpça* (3), daha sonra sırasıyla, *Romence*, *Bulgarca*, *Arnavutça*, *Yunanca* (2), *Rusça*, *Ermenice*, *Macarca*, *İngilizce*, *Makedonca*, *Farsça* (1) olarak en az sayıda geçmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, baklagiller, tedavi, dokuma ve boya amaçlı kullanılan bitkiler, kuruyemiş isimlerinin ödünç olarak verildiği dillere bakıldığında bu dillerin Bulgarca, Ermenice, Rusça, Farsça, Sırpça olduğu görülmektedir. Bu sonuç bize şu gerçeği bir kez daha hatırlatmaktadır: Savaşlar, coğrafi ve iklim koşullarının getirdiği zorunlu göçler, yeni yurtlar bulma mücadelesi, din, ekonomi, ticaret gibi pek çok sebeplerle dünya üzerinde Avusturya'dan Çin'e kadar yayılan Türkler, yaşadıkları ve buldukları coğrafyalar üzerinde karşılaştıkları farklı kültürlerle karışıp kaynaşmışlardır. Bu kültürel kaynaşmanın sonucunu da yiyecek ve bitki adlarında görmemiz mümkündür. Geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlayan Türkler, sadece kendilerinde var olan kültürel öğeleri değil, kazandıkları çeşitli kültürel öğeleri de farklı topluluklara taşıyarak dünya üzerindeki milletlerin kültürel olarak kaynaşmalarına da vesile olmuşlardır.

Tarihe bakıldığında; Batı Hun Devleti içerisinde bir Türk kavmi olan Bulgarlar, Kafkaslardan Tuna'ya ve Karadeniz'in kuzeyine kadar olan bölgeye yerleşmişlerdir Tuna Bulgarları; Sofya, Belgrad, Üsküp gibi önemli ticaret merkezlerini

ele geçirmişler, İdil Bulgarları da bugünkü Tatarların ve Çuvaşların yaşadıkları bölgelere yerleşmişlerdir. Ticaret vesilesiyle bir yandan Rus, İskandinav ülkeleriyle diğer yandan İran, Arap ve Bizans ülkeleriyle tanışmışlar ve kültürel kaynaşma yaşamışlardır. Diğer yandan Ermenilerle aynı topraklarda birlikte yaşama ve komşuluk ilişkileri kültürel unsurlardan biri olan dile de yansımış ve Türkçede yer alan pek çok yiyecek ve bitki adları farklı dillere geçmiştir. Sırpça da Bosna Hersek, Sırbistan, Kosova, Karadağ'da konuşulan bir dildir. Üç kıtada hüküm süren ve farklı milletleri yıllarca din, dil, ırk, etnik köken ayrımı yapmadan, bilâkis milletlerin bu özelliklerini bir zenginlik ve çeşitlilik sayarak hoşgörü, saygı, huzur ve anlayış içerisinde yıllarca özgür bir şekilde yaşamalarına imkân sağlayan Osmanlı Devleti'nin toprakları içerisinde olan Balkanlara da yiyecek ve bitki adlarının çeşitli sebeplerle aktarılmış olması şaşırtıcı olmasa gerektir. Bu çalışmada, dilin kültürel kaynaşma ve anlaşmada önemli olduğu ve bir milletin kültürün en önemli yaşayan ögesi olan dili ile var olduğu gerçeği bir kez daha dikkatlere sunulmaktadır.

Kısaltmalar

TBAS	Türkçe Bitki Adları Sözlüğü
TVS	Türkçe Verintiler Sözlüğü

Kaynakça

- Aksan, D.(2006). *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Alkayış, M. F. (2007). *Türkiye Türkçesinde bitki adları*. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Baytop, A. (2004).*Türkiye’de botanik Tarihi araştırmaları*, Ankara: Tübitak Yay., Akademik Dizi 3.
- Baytop, T. (2007). *Türkçe bitki adları sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Bulut, S. (2018). “Eski Uygur Türkçesinde Türkçe bitki adlandırmaları-1: Yiyecek-içecek olarak kullanılan bitkiler”. *Türük Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, Yıl:6, Sayı:12, ISSN: 2147-8872, 562-588.
- Doğan, A. ve Tuzlacı, E. (2015). “Tunceli’nin bazı yöresel bitki adları”. *Avrasya Terim Dergisi*, 3 (2): 23 33.
- Gökçe, N. P.(2011).*Doğanın mucizesi şifalı bitkiler*, İstanbul: Sis Yayıncılık.
- Güneş, B. (2018). “Derleme sözlüğüne göre Trabzon, Rize ve Artvin illerine ait bitki adlarının kavram düzeyi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 11, Sayı: 56, <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185638975>.
- Karaağaç, G. (2008), *Türkçe verintiler sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Küçüker, P. (2010). “Lugat-ı müşkilât-ı eczâ’da Türkçe bitki adları”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3/11, 401-415.
- Önler, Z. (2004). “XIV- XV. Yüzyıl Tıp metinlerinde Türkçe bitki adları”. *Kebikeç*, 18, 273-302.
- Tuzlacı, E. (2011). *Türkiye bitkileri sözlüğü*. Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul: Alfa Yayınları,6.
- Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük (2019). <http://www.sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 18.08.2019

